

پرنخ نوجوانی و طوفان جنسی

علی الهادی نژاد

خانه معمور و سقفش بس بلند
معتدل ارکان و بی تخلیط و بند^۱
با نظر به اهمیت این دوران،
روان شناسان در یکصد ساله اخیر به
تحقیقات دامنه داری دست زده‌اند و
هر کدام از زاویه‌ای خاص به بازگشایی
و تشریح این دوره پرداخته‌اند.
جالب است بدانیم قرن بیستم در
کنار تمامی القاب و اسامی خویش،
مانند: عصر فضا، اتم و عصر ارتباطات
به «عصر شناسایی علمی نوجوانان» نیز
ملقب شده است.^۲ و این مطلب

در میان دورانهای مختلف حیات
انسان، دوره بلوغ و آغاز حیات جنسی
از مهم‌ترین و بحرانی‌ترین ایام
زندگانی به شمار می‌رود. در همین
دوران است که دگرگونیهای بسیاری
در تواناییهای جسمی به وقوع
می‌پیوندد و به همراه خویش بینشها و
گرایشهای نوجوان را متحول می‌سازد.
مولوی در ضمن بیانی گیرا این دوره را
این گونه به شعر در می‌آورد:
و آن جوانی همچو باغ سبز و تر
می‌رساند بی دریغی بار و بر
چشمه‌های قوت و شهوت روان

سبز می‌گردد زمین تن بدان

۱. مولوی، مثنوی معنوی.

۲. دنیای نوجوان، دکتر محمدرضا شرفی،

که در مورد سن بلوغ بین کارشناسان اختلاف نظر است، اما بیشتر آنان بر این عقیده‌اند که شروع بلوغ در دختران ۹-۱۶ سال و در پسرها ۱۰-۱۷ سالگی است. اما آنچه مورد توافق همگی است، بلوغ زودرس دختران نسبت به پسران است.^۲

در هر حال، بلوغ در پسرها با ترشح هورمونهای جنسی آغاز می‌شود و مهم‌ترین آنها تستوسترون است که موجب تغییرات بسیاری می‌گردد که در پایین به آنها اشاره می‌شود:

۱. این هورمون بر توزیع موی بدن تأثیر گذاشته، رشد مو در ناحیه زهار، صورت، زیر بغل، قفسه سینه و پشت را موجب می‌شود.

۲. در ابتدا صدای نوجوان را دورگه ساخته، سپس موجب بم شدن صدا می‌گردد.

نشانه‌گر پیچیدگی این دوران خاص می‌باشد. از این رو، برخورد سطحی با این مقوله جز بازخوردها و واکنشهای منفی به بار نخواهد آورد. از همین جا می‌توان سنگینی رسالت مبلغان و مریبان را درک نمود؛ چرا که آنان می‌توانند با شناسایی این مرحله حیاتی و ظریف، نقشهای مثبت‌تری در پرورش مخاطبان جوان و نوجوان خویش ایفا نمایند.

در این راستا، نوشتار حاضر سعی خواهد نمود، ضمن رعایت چکیده‌گویی و با تأکید بر حیات جنسی در دوران بلوغ، نکاتی را یادآوری نماید. بدیهی است کاشف بیشتر در این عرصه و شناخت همه جانبه دوران نوجوانی، نیازمند تلاش خوانندگان محترم و پیگیری مباحث ارائه شده در منابع اصلی می‌باشد.

آستانه حیات جنسی

آستانه زمانی حیات جنسی در کشورها و مناطق مختلف جهان متفاوت است و به عوامل اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی قومی و توارث بستگی دارد.^۱ البته، باید توجه داشت

ص ۲۶.

۱. دوران شکوفایی، دکتر محمدرضا سهرابی، ص ۱۱.

۲. بلوغ تولدی دیگر، محمود محمدیان، ص ۲۴. جهت اطلاع از تفاوت سن بلوغ در قاره‌ها و کشورهای مختلف به همین منبع مراجعه شود.

در دنباله این دوران در حدود ۱۴ سالگی احتلام و انزالهای شبانه رخ می دهد و به مرور سرعت رشد کاهش یافته و در حدود ۱۸ یا ۱۹ سالگی متوقف می شود. در برخی روایات اسلامی نیز با اشاره به همین دوران، پایان رشد، ۱۸ سالگی قرار داده شده است:

«عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ - عَزَّ وَجَلَّ - «فَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَى» قَالَ: أَشُدَّهُ ثَمَانِي عَشْرَةَ سَنَةً وَاسْتَوَى التَّحْيُ؛^۴ امام صادق عليه السلام در تفسیر آیه «فَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَى» فرمودند: مراد از نیر و مندی، رسیدن به هجده سالگی است و مقصود از «استوی» رویش مو بر صورت است.»

هویت یابی

نقش بلوغ تنها به جنبه های

۳. ضخامت پوست را افزایش داده، با فعال ساختن غدد چربی موجب پدید آوردن جوش غرور می شود.

۴. به خاطر ترشح تستوسترون ضخامت و استقامت استخوانها افزایش می یابد و بدن عضلانی می گردد.

۵. با شروع بلوغ و ترشح هورمون یاد شده، اندازه قسمتهای مختلف بدن افزایش می یابد.

۶. نیاز بدن به انرژی را تا ۱۵٪ افزایش داده، رژیم غذایی را تغییر می دهد.^۱

امام صادق عليه السلام نیز در همین رابطه با گفتاری گویا به ارائه نشانه های بلوغ

می پردازند و خطاب به مفضل می فرمایند: «فَإِذَا أَدْرَكَ وَكَانَ ذَكَرًا طَلَعَ الشَّعْرُ فِي وَجْهِهِ فَكَانَ ذَلِكَ عَلَامَةَ الذَّكَرِ... وَعَزَّ الرَّجُلُ الَّتِي يَخْرُجُ بِهِ مِنْ حَدِّ الصَّبِيِّ وَثِنْبِهِ النِّسَاءِ»^۲ و آنگاه که طفل به مرز بلوغ می رسد، چنانچه پسر باشد، در صورتش مو می روید و این نشانه جنس مرد و خروج از دوران کودکی و شباهت به زنان است.»

۱. نک: دوران شکوفایی، فصل سوم. جهت اطلاع از چگونگی بلوغ جنسی در دختران نک: دوران شکفتگی، محمدرضا و ثریا سهرابی.
۲. بحار الانوار، ج ۳، ص ۶۲ و ج ۵۷، ص ۳۷۷.
۳. قصص/ ۱۴.
۴. تفسیر برهان، سید هاشم بحرانی، ج ۴، ص ۲۲۴؛ همچنین تفسیر ترجمه المیزان، علامه طباطبایی، ج ۱۶، ص ۱۹.

مشخصی ندارند. این گونه اشخاص برای رسیدن به اهداف خویش از خشونت روی گردان نیستند و ممکن است به انواع انحرافات اخلاقی و بزهکاری مبتلا شوند.^۱ در بخشهای آینده به خوبی در خواهیم یافت که بین بافت شخصیتی و حیات جنسی رابطه‌ای محکم وجود دارد. به عنوان مثال، برخی از انواع انحرافات جنسی سبب جامعه‌گریزی، انزوا یا خشونت خواهد شد که در بحثهای آتی به آن خواهیم پرداخت.

رویش خرد و بلوغ جنسی

بلوغ جنسی و علائم آن نه تنها نشانگر رشد جسمی و جنسی نوجوان است، بلکه نشانی از تحول و تکامل در جنبه‌های روانی نیز هست. به همین دلیل، اغلب نوجوانان در سنین بین ۱۲ تا ۱۵ سالگی به نوعی بلوغ عقلی می‌رسند و مفاهیم مجرد و انتزاعی را درک می‌کنند و بسیاری از ارزشها و اصول اخلاقی را درمی‌یابند. در ادامه این رشد، آنان در ۱۵ تا ۱۸ سالگی وارد

جنسی ختم نمی‌شود، بلکه از آنجا که دوران نوجوانی، زمان ساخت هویت و شخصیت یک فرد نیز محسوب می‌شود، بر آن نیز تأثیر می‌گذارد. این تأثیرها می‌تواند به صورت اختلالات شخصیتی ذیل جلوه‌گر شود:

الف) بدبینی: نوجوانان به هیچ کس اعتماد نداشته، دائما نگران آسیب دیدن و فریب خوردن از دیگران می‌باشند. در ذهن خود تهدیدهایی از طرف دیگران ترسیم می‌کنند و به دنبال آن موضع دفاعی می‌گیرند. زود عصبانی می‌شوند و به انتقاد یا پیشنهاد دیگران اهمیتی نمی‌دهند. مسائل کوچک را بزرگ می‌بینند و زندگی را بر خود و دیگران دشوار می‌سازند.

ب) شخصیت منزوی: کناره گیر، مردم‌گریز و اجتماع‌ناپذیر می‌باشند، دوستان کمی دارند، بی تفاوت بوده، به ندرت به دنبال تفریح و حضور در فضاهای باز می‌روند.

ج) شخصیت بی‌ثبات: این گونه افراد قدرت مواجهه با مشکلات را ندارند. روابط ایشان سطحی و فاقد صمیمیت است و برای آینده خویش هدف

۱. دوران شکوفایی، ص ۱۰۷ و ۱۰۸.

مرحله‌ای جدیدتر می‌شوند و به فلسفه زندگی، بایدها و نبایدهای زندگی توجه می‌نمایند و به پرسشگری در این موارد می‌پردازند.

در همین دوران است که ضمن درک واقعیتها، بر آزادی خویش تأکید می‌کنند و خواستار آزادی در بسیاری از زمینه‌ها می‌شوند. این مسئله از آنجا اهمیت می‌یابد که اگر نتوان در این دوران بین بلوغ عقلی و جنسی نوجوان رابطه‌ای منطقی و درست پدید آورد، انحرافات، بزهکاری و اختلالات رفتاری و شخصیتی را در پی خواهد آورد.^۱

امیر مؤمنان نیز با تأکید بر همین هویت متضاد نوجوانان، دوره نوجوانی را عرصه پیکار خرد و حماقت می‌داند و می‌فرماید: «الْأَيُّزَالُ

الْعَقْلُ وَالْحَمَقُ يَتَغَالَبَانِ عَلَى الرَّجُلِ إِلَى ثَمَانِي عَشْرَ سَنَةٍ فَإِذَا بَلَغَهَا غَلَبَ عَلَيْهِ أَكْثَرُهُمَا فِيهِ»^۲

خرد و حماقت همواره و پیوسته تا ۱۸ سالگی در جنگ و ستیز برای غلبه بر انسان‌اند و آن‌گاه که به هجده سالگی برسد، از میان خرد و حماقت هر کدام که در جان نوجوان عمق بیشتری داشته

باشد، پیروز این میدان خواهد بود.» در همین رابطه روایات دیگری نیز وجود دارد که ضمن تأکید بر تفکیک بلوغ عقلانی و جنسی، بلوغ عقلی را تنها ملاک مهم در ارزشیابی از شخصیت نوجوان به حساب می‌آورند. از این میان، می‌توان به روایتی از امام صادق علیه السلام اشاره نمود که می‌فرماید: «انْقِطَاعُ يَتِيمٍ بِالْإِحْتِلَامِ وَهُوَ أَشَدُّ وَإِنْ اِحْتَلَمَ وَلَمْ يُؤْتَسِ مِنْهُ رُشِدٌ وَكَانَ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا فَلْيَتِمِّسْكَ عَنْهُ وَلِيَّتُهُ نَسْأَلُهُ»^۳ یتیمی [کودکان بی سرپرست] با احتلام که همان نیرومندی بدن اوست [و نشانه بلوغ جنسی است] پایان می‌پذیرد. اما چنانچه با وجود احتلام، او به رشد [عقلی] نرسیده باشد و سفیه یا ضعیف باشد، سرپرست وی باید اموال او را [بازستانده] نزد خویش نگه دارد.»

مراحل تمایلات جنسی

نوجوانی، دوره‌ای انتقالی و نوعی

۱. جهت اطلاع بیشتر نک: روان‌شناسی تربیتی، دکتر محمد پارسا، ص ۸۳ و ۸۴.
۲. بحارالانوار، ج ۱، ص ۹۶.
۳. کسافی، ج ۷، ص ۶۸؛ وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۳۶۰.

برزخ میان کودکی و جوانی به شمار می‌رود. در این سن مسئله آفرین، نوجوان وارد حیات عاطفی خویش می‌شود و با رشد جنسی، احساس بی‌ثباتی و عدم امنیت در وی تشدید می‌شود. زنگهای خطر آنگاه به صدا درمی‌آیند که والدین و مربیان به جای راهنماییهای مؤثر و کارگشا، تدابیری مبهم و گیج‌کننده را اتخاذ نمایند و به این وسیله نوجوان را در سرگردانی رها سازند. از این رو، مناسب است با توجه به اهمیت مطلب، گذری هرچند کوتاه بر مراحل تمایلات عاطفی - جنسی در نوجوان داشته باشیم.

پیش از بررسی این مراحل، لازم است بدانیم نوجوان در آغاز این دوران احساس ناشناخته و مرموزی را در وجود خویش می‌یابد که با نوعی محبت و علاقه به دیگران آمیخته است. این احساس به پنج مرحله تقسیم می‌شود:

مرحله اول: توجه نوجوان به وضع بدن به ویژه دستگاه تناسلی اش معطوف می‌شود و این سرآغاز تمایلات جنسی او است.

مرحله دوم: در این مرحله توجه به امور جنسی با عاطفه و محبت همراه می‌شود و ماهیتی عاطفی به خود می‌گیرد.

مرحله سوم: علاقه به جنس مخالف در وی بیدار می‌شود. این علاقه ممکن است یک یا چند نفر را هدف قرار دهد.

مرحله چهارم: علاقه از چند نفر به یک نفر معطوف می‌گردد. این فرد ممکن است از لحاظ سنی مسن‌تر از نوجوان باشد.

مرحله پنجم: نوجوان تغییر عقیده داده، به فردی از جنس مخالف که همسن او باشد متوجه می‌شود.^۱

در واقع، نوجوان طی حیات جنسی خود دو نوع عشق را تجربه می‌کند: عشق عاطفی و عشق شهوانی. عشق عاطفی محبتی پاک می‌باشد و به دور از جنبه‌های جنسی با تمجید و تحسین توأم است و نوجوان از اینکه این احساس را با مسائل جنسی لکه‌دار کند به شدت پرهیز دارد. به دنبال عشق

۱. جهت اطلاع بنگرید: دنبای نوجوان، ص ۱۷۸ به بعد.

عاطفی، عشق شهوانی سر می‌رسد که همراه با لذت‌های جنسی می‌باشد. در این مرحله، نوجوان چنانچه ویژگی‌های مطلوب خویش را در شخص مقابل ببیند، به ازدواج می‌اندیشد.

«موریس دبس» در تشریح این دوران می‌گوید: «دیر یا زود غریزه جنسی، به ویژه در پسران، تا سرحد وجدان نفوذ کرده، تحریکات شهوانی، همچون تصادم امواج با ساحل، شروع به مبارزه می‌نمایند. این غریزه آن‌گونه قدرتمند است که مرکز تأثیرگذاری برای تمام آرزوهای اعضای دیگر بدن می‌گردد. اما تأثیرات غیرمستقیم آن بسیار بیشتر است. وجود آن به کلی زندگانی عاطفی و تظاهرات محبت‌آمیز انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. تا جایی که اگر در ۱۳ یا ۱۴ سالگی مکان محدودی را در عاطفه اشغال کرده باشد، سه یا چهار سال بعد، مالک اصلی آن می‌شود و آن‌گاه است که تمام تظاهرات محبت‌آمیز انسان از غریزه جنسی سرچشمه می‌گیرد.»^۱

با این وجود، باید توجه داشت که در این مرحله، چنانچه این

علاقه‌مندیها در چارچوب شرع و قانون مهار نشوند، ممکن است به مسئله‌ای پرمخاطره تبدیل شوند. به همین خاطر، مناسب است در سنین حساس بلوغ با تقویت اراده نوجوانان و ارائه آگاهیهای لازم آنان را به خویشتن‌داری و پی‌گیری فعالیت‌های سالم تشویق نمود تا در این دوران پر اضطراب و خطرآفرین، در مسیری سالم و خدایپسندانه گام بگذارند و به سلامت از طوفانهای جنسی بگذرند.

کجرویهای جنسی

وجود نیازهای جنسی در انسان، مانند نیازهای ابتدایی نظیر گرسنگی یا تشنگی مسئله‌ای طبیعی به شمار می‌رود. اما این نیاز در دوران بلوغ از قدرتمندترین جنبه‌های حیاتی محسوب می‌گردد که دیگر جنبه‌های عاطفی، عقلانی و اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده، در پاره‌ای از موارد برای ارضاء خویش قوانین را زیر پا می‌گذارد. از همین جا است که مفهوم «انحرافات جنسی» پدید می‌آید و بر

۱. بلوغ، موریس دبس، ص ۴۶، به نقل از جوان، فلسفی، ج ۱، ص ۳۰۰.

می فرمایند: «عَبْدُ الشَّهْوَةِ أَسِيرٌ لَا يَنْفُكُ
أَسْرَهُ»^۳ بنده شهوت همانند اسیری
است که اسارتش همیشگی و بی پایان
است.»

انواع انحرافات جنسی

انحرافهای جنسی را می توان به
سه دسته کلی تقسیم نمود:

الف. انحرافهای هدفی: در این نوع
انحرافها، هدف جنسی نادرست
انتخاب می شود، مانند: همجنس گرایی
و خودارضائی که در اولی شریک
جنسی از جنس موافق است و در
دومی، شخص، خود شریک جنسی
خویش است.

ب. انحرافات روشی: در این دسته،
هدف جنسی درست گزینش می شود،
ولی در شیوه برآوردن ارضاء نیاز
جنسی روش نامناسبی برگزیده
می شود، مانند: جنون دیگرآزاری یا
خودآزاری که در حین آمیزش جنسی
از فرد سر می زند.

همه روشهای کسب لذت جنسی که
مورد قبول قوانین دینی و اجتماعی
نباشد، اطلاق می گردد.^۱

در واقع، با کاهش قدرت مقاومت
اراده و ایمان شخص در برابر جاذبه ها
و کششهای جنسی، زمینه بروز
کج رویهای جنسی مهیا می شود و
نوجوان به یک یا چند بزه جنسی روی
می آورد. کامجویی از خود یا کشش به
سوی جنس موافق یا گرایشهای
غیرقانونمند به سوی جنس مخالف از
جمله گرایشهای انحرافی به حساب
می آید.

همچنین این گونه انحرافات
موجب رشد احساس ناتوانی و عجز
در برابر کششهای نامطلوب جنسی
گردیده، نوجوان را به موجودی
بی اراده و ناتوان تبدیل می کند. این
حس ذلت را امیر مؤمنان علیه السلام در گفتار
خویش این چنین بیان می کنند: «عَبْدُ
الشَّهْوَةِ أَذَلُّ مِنَ عَبْدِ الرَّقِّ»^۲ آن کس که بنده
[و برده] شهوت خویش است، ذلیل تر
از بنده برده می باشد.»

و در جایی دیگر در تشبیهی زیبا
به واقعیتی سهمناک اشاره کرده،

۱. نک: روان شناسی مرضی، دکتر پروین

بیرجندی، ص ۳۵۷.

۲. غرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۰۴ و ۳۰۵.

۳. همان.

تشویق می‌شود. مناسب است در این موارد والدین او را متوجه کارهای دستی - هنری و بازیهای پرنشاط نمایند.

ب. ناآگاهی: نوجوان ممکن است به صورت اتفاقی دچار خودارضائی شود و به خاطر لذت حاصل از آن و بدون توجه به خطرهایی که او را تهدید می‌کند به این کارها ادامه دهد. در اینجا است که وظیفه والدین بیش از هر زمان دیگر سنگین‌تر است و باید نسبت به علائمی همچون بی‌حسی، کسالت، افسردگی، انزوا و... عکس‌العمل لازم را نشان دهند و موضوع را بدون برجسبهای ناروا و با مشورت با افراد آگاه، مورد بررسی قرار دهند.

ج. خانواده‌های آسیب‌زا: رعایت مسائل جنسی بین والدین و رعایت حریمها در این مورد می‌تواند در تسریع جنسی نوجوان نقش چشم‌گیری داشته باشد. همچنین نوع برخورد والدین با فرزندان دختر و

ج. انحرافهای شدتی: این دسته که بیشتر ضعف یا شدت در فعالیتهای جنسی را دربر می‌گیرد به خودی خود انحراف جنسی - شرعی محسوب نمی‌شود، اما به عنوان بیماری مورد بررسی قرار می‌گیرد.^۱

در اینجا مناسب است یادآور شویم که متأسفانه نوع شایع انحراف جنسی در میان نوجوانان، استمناء یا خودارضائی است که نظر به اهمیت این موضوع مباحث آتی را با تأکید بر این انحراف پی خواهیم گرفت.

کجرویهای جنسی و علتها

در زمینه بررسی علتهای انحرافات جنسی باید اعتراف نمود که این گونه علتها دامنه‌ای بسیار گسترده دارند که توجه به همه آنها از حوصله این نوشتار خارج است. از این رو، به مهم‌ترین علل اشاره کوتاهی خواهیم داشت:

الف. کنجکاویها: کودک در سنین پایین با کنجکاوی در مورد اندام خویش با دستگاه تناسلی نیز آشنا می‌شود و از آنجا که تماس با آن موجب نوعی لذت می‌شود به ادامه کار

۱. برداشتی آزاد از «دنیای نوجوان»، ص ۱۸۴.

**خرد و حماقت همواره و
پیوسته تا ۱۸ سالگی در جنگ
و ستیز برای غلبه بر انسان اند
و آن گاه که به هجده سالگی
برسد، از میان خرد و حماقت
هرکدام که در جان نوجوان
عمق بیشتری داشته باشد،
پیروز این میدان خواهد بود.**

ناباب همنشین شود، سالم نمی ماند.»
و. عوامل فرهنگی: وجود مجلات،
عکسها و فیلمهای مبتذل، همچنین
فضاهای مختلط و بی بندوبار و
کتابهای نامناسب می تواند عاملی مهم
در انحرافهای جنسی باشد. این گونه
عوامل به ویژه رسانه های تصویری، از
آنجا که با حافظه ماندگار دیداری سر و
کار دارند، از آسیب زایی بیشتری
برخوردارند.

۱. بحار الانوار، ج ۱۳، ص ۴۱۷؛ اصول کافی،
ج ۲، ص ۶۴۲.

پسر و جداسازی آنها از یکدیگر، از
اهمیت به سزایی برخوردار است.

د. حقارت و تحقیر: از جمله عوامل
مخرب شخصیت نوجوان که می تواند
در ابتلای وی به انحرافهای جنسی
نقش مهمی ایفا کند، سرزنشها و ایجاد
عقده حقارت در نوجوان
است. بی تردید کسی که از خودباوری
بیشتری برخوردار است، کمتر به دام
این گونه کج رویها می افتد و برعکس،
شخصیتهای خودکم بین و تحقیر شده،
دفاع روانی مناسبی در برابر طوفان
شهوات نداشته، در پنجه این انحرافات
گرفتار می شوند.

ه. تقلید و بدآموزی: دوران
نوجوانی، دورانی آمیخته با تقلید
است. تقلید از گروه همسالان و
بزرگسالان محبوب، از همین ویژگی
نشأت می گیرد. تقلید، گاه جنبه
بدآموزی به خود می گیرد و به تقلید
رفتارهای ناهنجار جنسی می انجامد.
شاید به همین دلیل است که امام
باقر علیه السلام در مورد تأثیر دوستان ناباب از
زبان لقمان می فرماید: «وَمَنْ يُقَارِنْ قَرِيبَ
السُّوءِ لَا يَنْسَلِمُ؛^۱ آن کس که با دوست

از طریق سخنرانی، گفتگو و دیگر روشها می‌تواند ارائه شود و در این میان، همدلی و همزبانی و ارتباطهای بی‌واسطه بسیار مؤثر خواهند بود.

۳. احترام به شخصیت حقیقی و

حقوقی نوجوان: در این حالت، وی با خودباوری بیشتری در برابر مشکلات خواهد ایستاد.

۴. کار و فعالیتهای سالم: شاید یکی از

علل مهم بروز ناهنجاریهای جنسی، بی‌کاری است. کار و فعالیتهای ذهنی و جسمی در مانگر بسیاری از مشکلات خواهد بود.

۵. تنظیم خواب و تغذیه مناسب: به

عنوان مثال، نوجوان باید از غذاهای ادویه‌دار، فلفل، پیاز و... کمتر استفاده کند.

۶. دوری از محیطهای تحریک‌زا:

مانند: برخی اماکن عمومی و میهمانیها.

۷. گسترش دایره ارتباطات و شرکت

در فعالیتهای اجتماعی.

۸. تقویت روحیه مذهبی: بی‌گمان

فطرت خداجو، حقیقت‌خواه و

۱. برداشتی آزاد از «دنیای نوجوان»، ص ۱۸۷ بعد.

ز. لباسهای نامناسب: پوشیدن لباسهای تنگ یا لباسهای جنس مخالف، موجب تشدید هیجان جنسی شده، در نتیجه باعث فروفتادن به کام مشکلات می‌گردد.

ح. محبت‌جویی: خلأ عاطفی و روانی راه را برای سوء استفاده دیگران و پناه بردن نوجوان به دیگران هموار می‌سازد و او را به سوی کام‌یابیهای مجازی می‌کشاند.^۱

راههای پیش‌گیری

از جمله پرسشهای مهم در زمینه انحرافهای جنسی، چگونگی برخورد و پیش‌گیری از این نوع انحرافات می‌باشد. در این قسمت به صورت فهرست به برخی از مهم‌ترین راهها اشاره خواهیم نمود:

۱. آموزش خانواده‌ها: خانواده‌ها در

صورت آمادگی می‌توانند نقشی

چشم‌گیر در پیش‌گیری و درمان داشته

باشند؛ چرا که خانواده‌ها در ارتباط

مستقیم و واقعی با نوجوان قرار دارند

و اهرمهای بسیاری برای تربیت در

اختیار دارند.

۲. آموزش به نوجوانان: این آموزشها

نوجوانان و ظرائف رفتارهای تربیتی در این وادی می‌باشد. رازداری، همدلی، عدم اقرارگیری، پرهیز از برچسب زدن، حمل بر صحت و تعمیم ندادن یک جنبه منفی به دیگر جنبه‌های شخصیت نوجوان یا جوان، از راهکارهای تربیتی است که می‌تواند در به سامان کردن رفتارهای نابهنجار در نوجوانان مؤثر باشد و موجب افزایش اعتماد آنها گردد.

از این رو، باید از هرگونه پیش‌داوری‌های غیر منصفانه در برابر رفتارهای نوجوانان خودداری نمود و با مدارا و نرم‌خویی آنان را در خروج از بحران طبیعی پیش آمده یاری رساند.

باید اعتراف نمود که نوجوان از تجربه لازم برخوردار نیست و به فرموده امیر مؤمنان، علی علیه السلام: «جَهْلُ الشَّيْبِ مَعْدُوْرٌ وَعِلْمُهُ مَخْقُوْرٌ»^۱ بی‌اطلاعی جوان عذری پذیرفتنی است، و دایره دانش [و آگاهی‌های] او گسترده نیست.»

۱. جوان، فلسفی، ج ۱، ص ۳۴۶.

۲. غرالحکم، ص ۷۶.

عدالت دوست نوجوان بیش از هر جای دیگر، می‌تواند از سرچشمه دین و مذهب سیراب شود. این مسئله با توجه به خصوصیات اسلام و مذهب جعفری صورتی واقعی‌تر به خود می‌گیرد. البته، توجه و توصیه به مذهب در دوران حیرت نوجوانی تنها مورد توجه مبلغان یا فعالان مسلمان نیست، بلکه کسی همچون «ویلیام جیمز» بنیانگذار فلسفه پراگماتیسم و یکی از روان‌شناسان مشهور در همین رابطه می‌گوید: «ایمان از جمله قوایی است که بشر به مدد آن زندگی می‌کند و فقدان کامل آن در حکم سقوط بشر است.»^۱

۹. نگاه مثبت به خود و دیگران و دوری

از منفی‌گرایی.

۱۰. ایجاد روحیه امید و دوری از

ناامیدی و یأس.

۱۱. ورزش و استفاده از دوش آب سرد.

توصیه‌های مهم

از مسائل مهمی که باید مورد توجه والدین، مربیان و به‌طور کلی فعالان در عرصه نوجوانی قرار گیرد، چگونگی برخورد با مسائل جنسی

مطرح می فرماید: «أَنْتُمْ تَنْظُرُونَ إِلَى بَعْضِ الْأَطْفَالِ فَقَالَ: وَنِزْلَ الْأَوْلَادِ آخِرَ الزَّمَانِ مِنْ آبَائِهِمْ. فَجَبَلَ إِيَّاهُ رَسُولَ اللَّهِ مِنْ آبَائِهِمْ الْمُشْرِكِينَ؟ فَقَالَ: لَا، مِنْ آبَائِهِمْ الْمُؤْمِنِينَ لَا يَعْلَمُونَئِهِمْ شَيْئاً مِنَ الْقَرَائِصِ وَإِذْ تَعَلَّمُوا أَوْلَادَهُمْ مَنَعُوهُمْ وَرَضُوا عَنْهُمْ بِعَرَضٍ يَسِيرٍ مِنَ الدُّنْيَا فَإِنَّا مِنْهُمْ بَرِيءَةٌ وَهُمْ مِنِّي بَرِيءَةٌ»^۱

رسول اکرم برخی از کودکان را دیدند و فرمودند: وای بر فرزندان آخر الزمان از پدرانشان! گفته شد: ای رسول خدا، از پدران مشرکشان؟ فرمودند: خیر، بلکه از پدران مسلمانشان که واجبات دین را به آنها نمی آموزند و هر گاه کودکانشان، خود به تحصیل دین پردازند، آنها را باز داشته، به اندکی از دنیا که فرزندانشان به دست آورند، راضی می گردند. پس من از این گونه پدران دورم و آنان نیز از من.»

در پایان نیز، تذکر این نکته لازم است که حل موارد حاد انحرافات جنسی، تنها به مدد اشخاص آگاه و کارشناسان ممکن است. و باید از برخوردها و درمانهای خود ساخته و سلیقه‌ای خودداری کرد.

۱. جامع الاحبار، تاج الدین، الشعیری، ص ۱۰۶؛ مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۶۴، به جای اولاد، اطفال دارد.

از جمله عوامل مخرب شخصیت نوجوان که می تواند در ابتلای وی به انحرافهای جنسی نقش مهمی ایفا کند، سرزنشها و ایجاد عقده حقارت در نوجوان است.

همچنین نوجوان هرگز تصور نمی کند برخی اعمال او چه ضربات سهمگینی بر آینده اش وارد خواهد ساخت و او را دچار چه مشکلاتی خواهد نمود.

از سوی دیگر، در دنیای امروز که وسائل ارتباط جمعی، زندگیهای هسته‌ای و بسته، نظامهای تربیتی رسمی، رهاوردهای فرهنگی بیگانه و شبه بیگانه، ریسمان ارتباط بین انسانها به ویژه نوجوانان، والدین و ارزشهای دینی - اجتماعی را روز به روز سست تر می نماید، رسالت والدین بیش از هر زمان دیگر پررنگ تر می شود. روایت گرانقدر پیامبر اسلام ﷺ حکایتی از همین دوران را